

aan	Gemeente Oegstgeest	Postbus 75
van	Sanne Tummers	4140 AB Leerdam
datum	2 februari 2021	Prins Mauritsstraat 17
referentie	202007095-N21-013	4141 JC Leerdam
onderwerp	Verkenning mitigerende maatregelen Endegeest-Oegstgeest	T +31 88 99 04 800

Aanleiding

In het gebied Endegeest, te Oegstgeest, worden op verschillende locaties ontwikkelingen beoogd met nieuwbouw, al dan niet in combinatie met sloop van gebouwen en verwijdering van vegetatie. Ten behoeve van de verkenning van deze plannen is door RPS in 2020 een quickscan in het kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd. Uit deze quickscan komt naar voren dat voor de verschillende locaties aanvullend soortgericht onderzoek noodzakelijk is. Indien uit dat onderzoek blijkt dat locaties een beschermde functie hebben voor soorten, dienen mitigerende maatregelen te worden ingezet om een ontheffing van de relevante verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te kunnen krijgen.

Voorafgaand aan de planuitwerking wil de gemeente Oegstgeest reeds inzicht krijgen in welke mitigerende maatregelen in te zetten zijn. De maatregelen zijn veelal gerelateerd aan de sloop van gebouwen en de (daaropvolgende) nieuwbouw. De kap van bomen blijft merendeels beperkt.

In deze notitie zijn mogelijkheden voor toe te passen mitigerende maatregelen in een tabel opgesomd, waarna een en ander tekstueel wordt toegelicht. Het betreft hier toe te passen maatregelen voor negatieve effecten op de lange termijn. Mitigerende maatregelen voor tijdelijke negatieve effecten vooraf en ten tijde van de (bouw)werkzaamheden zijn niet in deze tabel opgenomen. Dergelijke maatregelen zijn grotendeels gericht op het voorkomen of beperken van verstoring van bijvoorbeeld voortplantingsactiviteit.

Of deze maatregelen ook daadwerkelijk noodzakelijk zijn, moet blijken uit het nog uit te voeren soortgericht onderzoek. De aanleiding voor de maatregelen (de sloop en nieuwbouw) en/of het toepassen van de maatregelen is veelal ontheffingsplichtig.

Toe te passen maatregelen

In tabel 1 is per soort, die kunnen voorkomen in het plangebied van Endegeest, aangegeven welke functies binnen en direct rondom de ontwikkellocaties potentieel aanwezig zijn. Vervolgens zijn verschillende opties van maatregelen aangegeven, waarbij optie 1 de meest optimale maatregel is voor de soort en optie 3 de minst optimale.

De eerste optie is gericht op een zo beperkt mogelijk negatief effect op de soort, gericht op behoud en renovatie (in tegenstelling tot sloop of kap).

De tweede optie is ten aanzien van de nieuwbouw gericht op het integreren van voorzieningen binnen de bouwwijze. Voor de buitenruimte zijn de maatregelen gericht op behoud van inheemse begroeiing, wat zo veel mogelijk bijdraagt aan behoud van geschikt leefgebied voor de soorten.

Voor enkele soorten is een derde optie gegeven. Dit betreffen maatregelen die niet (geheel) geïntegreerd worden in de bouwwijze of aan de buitenzijde van een gevel worden aangebracht (betreft minder duurzame toepassing).

Bij de toetsing aan de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming voor een ontheffingsaanvraag dient een alternatievenafweging te worden gemaakt. De keuze voor één van de aangedragen opties met afwijzing van de andere twee opties maakt deel uit van die alternatievenafweging.

Daarnaast dient voor een toetsing aan de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming beoordeeld te worden of de ruimtelijke ingreep (het project) geen negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van een beschermde soort. Of de gunstige staat van instandhouding een rol speelt bij dit project is afhankelijk van voor welke soort(-en) het gebied een essentiële functie heeft. Een ontheffing kan alleen worden verkregen wanneer het project geen negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding.

De, in deze notitie beschreven, maatregelen zijn te verbinden aan behoud van de gunstige staat van instandhouding. De maatregelen zijn vooral gericht op duurzame inzetbaarheid en functioneren voor de soorten (prioriteit op zo veel mogelijk integreren van maatregelen ín het bouwwerk, en niet losse voorzieningen die aan de buitenzijde van een gebouw worden aangebracht). Daardoor kunnen deze maatregelen bijdragen aan het op peil houden of mogelijke versterking van de gunstige staat van instandhouding. Of de maatregelen in gebruik zijn genomen kan via monitoring worden vastgesteld.

Onder de tabel zijn maatregelen van de kolom met 'optie 2' tekstueel en visueel beknopt toegelicht. Daarnaast zijn te raadplegen websites vermeld.

tabel 1: mogelijkheden voor maatregelen voor beschermde soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen

Soort	Functie voor soort	Maatregel, optie 1	Maatregel, optie 2	Maatregel, optie 3
boomarter	leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande houtige vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van inheemse bomen en struiken 	
	verblijfplaats in boom	<ul style="list-style-type: none"> • boom behouden 	<ul style="list-style-type: none"> • aanbrengen nestkast in boom 	
	verblijfplaats in gebouw	<ul style="list-style-type: none"> • gebouw renoveren met behoud/toegankelijk houden van verblijfplaats 	<ul style="list-style-type: none"> • aanbrengen nestkast in gebouw 	
vleermuizen	foerageergebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • vleermuisvriendelijke verlichting • herplant van inheemse planten, bomen en struiken 	
	vliegroute	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • vleermuisvriendelijke verlichting • herplant van inheemse bomen en struiken • met bomen en struiken afscherming van uitstralende verlichting 	
	verblijfplaats in gebouw	<ul style="list-style-type: none"> • gebouw renoveren met behoud/toegankelijk houden van verblijfplaats 	in nieuwbouw aangepaste bouwwijze: <ul style="list-style-type: none"> • ruimte voor vleermuis in overstek/goot/achter gevelbetimmering • toegankelijke nokvorst • toegankelijke (tussen) spouwmuur 	<ul style="list-style-type: none"> • geschakelde inbouwkasten voor vleermuis in gevels / schoorsteen • vleermuiskasten aanbrengen aan de gevels van nieuwbouw (en eventueel te behouden gebouwen)
	verblijfplaats in boom	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van boom met verblijfplaats én behoud van bomen rondom de betreffende boom voor behoud van microklimaat 	<ul style="list-style-type: none"> • binnen 100 m van de boom met verblijfplaats meerdere geschikte vleermuiskasten aan bomen ophangen 	
boomvalk	leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande houtige vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van inheemse planten, bomen en struiken 	
	verblijfplaats	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van boom met verblijfplaats 	<ul style="list-style-type: none"> • kunstnest aanbrengen in boom buiten invloedssfeer werkzaamheden 	
buizerd	leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande (oude) houtige vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van inheemse planten, bomen en struiken 	

Soort	Functie voor soort	Maatregel, optie 1	Maatregel, optie 2	Maatregel, optie 3
	verblijfplaats	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van boom met verblijfplaats, inclusief bomen rondom de boom met verblijfplaats • voldoende afstand houden tot boom met verblijfplaats 	<ul style="list-style-type: none"> • (aanbieden van kunstnesten is wel recent in Nederland toegepast, maar wordt door bevoegd gezag nog niet direct erkend als effectieve maatregel) 	
gierzwaluw	verblijfplaats	<ul style="list-style-type: none"> • gebouw renoveren met behoud/toegankelijk houden van verblijfplaats 	in nieuwbouw aangepaste bouwwijze: <ul style="list-style-type: none"> • ruimte voor gierzwaluw in overstek/goot 	<ul style="list-style-type: none"> • nestpan • neststeen gierzwaluw
havik / sperwer	leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van inheemse planten, bomen en struiken 	
	verblijfplaats	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van boom met verblijfplaats 	<ul style="list-style-type: none"> • kunstnest aanbrengen in boom buiten invloedssfeer werkzaamheden 	
huismus	leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van inheemse planten, bomen en struiken 	
	verblijfplaats	<ul style="list-style-type: none"> • gebouw renoveren met behoud/toegankelijk houden van verblijfplaats 	in nieuwbouw aangepaste bouwwijze: <ul style="list-style-type: none"> • vogelvide aanbrengen 	<ul style="list-style-type: none"> • nestpan • neststeen huismus
ransuil	leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van inheemse planten, bomen en struiken 	
	verblijfplaats	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van boom met verblijfplaats 	<ul style="list-style-type: none"> • kunstnest aanbrengen in boom buiten invloedssfeer werkzaamheden 	
bosuil	leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van inheemse planten, bomen en struiken 	
	verblijfplaats	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van boom met verblijfplaats 	<ul style="list-style-type: none"> • nestkast voor bosuil aanbrengen in boom buiten invloedssfeer werkzaamheden 	
kerkuil	leefgebied	<ul style="list-style-type: none"> • behoud van zo veel mogelijk bestaande vegetatie 	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van inheemse planten, bomen en struiken 	
	verblijfplaats	<ul style="list-style-type: none"> • gebouw renoveren met behoud/toegankelijk houden van verblijfplaats 	<ul style="list-style-type: none"> • nestkast voor kerkuil aanbrengen in zolder/overkapping 	

Soort	Functie voor soort	Maatregel, optie 1	Maatregel, optie 2	Maatregel, optie 3
grote vos	voortplantings-biotoop	<ul style="list-style-type: none"> • behoud begroeiing van waardplant iep, zoete kers, wilg	<ul style="list-style-type: none"> • herplant van waardplant iep, zoete kers, wilg	

Nestkast boommarter

Vleermuizen

Richtlijnen verlichting:

- Laat lampen alleen branden op het moment dat dit echt nodig is.
- Plaats lampen alleen daar waar dit echt nodig is.
- Zorg er ook voor dat buitenverlichting automatisch uitgaat als deze niet nodig is, bijvoorbeeld door gebruik van bewegingsmelders.
- Verlicht gebouwen van boven naar beneden en niet van onderen naar boven.
- Gebruik zo min mogelijk lichtpunten van zo zwak mogelijke sterkte.
- Scherm de verstrooiing van verlichting af. Maak gebruik van armatuur waarbij lichtschijnsel niet naar boven of zijwaarts op de verblijfplaatsen schijnt (scherpe cut-off).
- Gebruik een vleermuisvriendelijke kleur verlichting (Philips ClearField led-verlichting of Innolumnis Bat-Lamp).

Voorbeelden aangepaste bouwwijze met voorzieningen voor vleermuizen:

ruimte voor vleermuis achter gevelbetimmering

Toegankelijke (tussen)spouwmuur:

- Toegangen tot spouwmuren kunnen worden gecreëerd door middel van open stootvoegen. De open stootvoeg mag maximaal 2,5 centimeter breed zijn. Voor de gewone dwergvleermuis is een breedte van 1,5 tot 2 centimeter optimaal. Laatvliegers hebben iets meer ruimte nodig, tussen de 1,8 en 2 cm.
- De vrije ruimte tussen het isolatiemateriaal en de buitenmuur moet ten minste 2 cm zijn, zodat vleermuizen zich in de spouw kunnen verplaatsen.
- Een verblijfplaats op de hoek van een gebouw is gunstig voor vleermuizen. Op deze manier kunnen ze, afhankelijk van het binnenklimaat, de meest gunstige gevel kiezen.
- Een aantal soorten vleermuizen, zoals dwergvleermuizen en laatvliegers, houden ook hun winterslaap in onze gebouwen. Ze doen dat soms in de spouw of in het dak, maar vaak ook in holle ruimten dieper in een gebouw. Bijvoorbeeld in dilatatievoegen tussen verschillende gebouwdelen of in holle vloerdelen of tussenmuren met een spouw.
- Bij het in metselen van een neststeen voor gebouwbewonende vogels en/of vleermuizen, moet soms een deel van de isolatie worden uitgesneden in de vorm van de neststeen. Om een koudebrug te voorkomen, wordt aan de achterkant van de neststeen een stuk hoogwaardiger isolatiemateriaal geplakt. Men kan er ook voor kiezen om de isolatielaag ongemoeid te laten en de neststeen aan de voorkant een stukje te laten uitsteken.

spouw met ruimte voor vleermuizen

vleermuis hangt aan griplaag op isolatiemateriaal

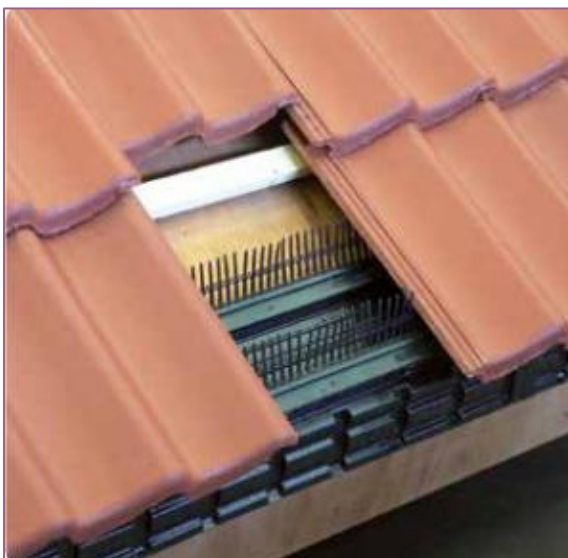
Kunstnest boomvalk, havik, sperwer, ransuil

Ruimte voor gierzwaluw in overstek

Ruimte voor huismus onder dakpannen, via vogelvide

Nestkast bosuil

Nestkast kerkuil

Voor meer informatie:

- <https://www.checklistgroenbouwen.nl/>
- <https://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/imce/nieuwewebsite/Zoogdiersoorten/Vleermuizen%20algemeen/downloads/Brochure%20Vleermuisvriendelijk%20Bouwen%20%282%29.pdf>
- <http://www.vivarapro.nl/ZK-MA-01-Nestkast-Steenmarter-Boommarter>
- <http://www.vivarapro.nl/UK-RA-01-Nestmand-Ransuil-Boomvalk>
- <http://www.vivarapro.nl/UK-BO-01-Nestkast-Bosuil>
- https://www.joostdevree.nl/bouwkunde2/jpgv/vogelvide_7_dsc_www_monier_nl.pdf
- Tummers, S., *Quickscan Wnb soorten_locaties Oestgeest*, ref. NL202007095-R20-527, Leerdam, 6 juli 2020

Geplaatste foto's zijn afkomstig van bovenstaande bronnen.